

**Boksörlerde sporda ahlaktan uzaklaşmanın sportmenlik davranışına etkisi****Muhammet KUSAN<sup>1</sup> , Sıla YILMAZ<sup>1</sup> , Soner ÇANKAYA<sup>1</sup> **<sup>1</sup>Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun, Türkiye**Araştırma Makalesi/Research Article****DOI: 10.5281/zenodo.10886297**

Gönderi Tarihi/ Received:

Kabul Tarihi/ Accepted:

Online Yayın Tarihi/ Published:

16.03.2023

25.03.2024

27.03.2024

**Öz**

Bu çalışmanın amacı boksörlerde sporda ahlaktan uzaklaşmanın sportmenlik davranışına etkisini bazı sosyo-demografik özellikler açısından incelemektir. Çalışmada betimsel nitelik taşıyan ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini aktif olarak boks sporu yapan sporcular içerisinde tesadüfi rastgele örneklem yöntemi ile seçilmiş 263 birey oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği ve sportmenlik davranışı ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada, puanlarının cinsiyet ölçek toplam ve milli sporcu olma durumuna göre farklılık gösterip göstermediği t test ile gelir düzeyi, eğitim durumuna ve sporcu yaşına göre farklılık gösterip göstermediği ise Tek Yönlü Varyans Analizi ve Tukey çoklu karşılaştırma testi ile belirlenmiştir. Katılımcıların yaşı, sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyleri ve sportmenlik davranışları arasındaki ilişkinin derecesi ve yönü Pearson korelasyon katsayısı ile ilişkinin denklemi ise regresyon analizi ile belirlenmiştir. Erkek boksörlerin kadın boksörlere göre daha çok ahlaktan uzaklaştığı ve kadın boksörlerin daha sportmen davranışlar sergilediği belirlenmiştir. Bununla birlikte, orta gelire sahip sporcuların yüksek gelire sahip sporculardan daha yüksek sportmenlik davranışı sergilediği tespit edilmiştir. Ayrıca, sporcu yaşı 1-3 yıl olan boksörlerin sporcu yaşı 10 ve üzeri olanlara göre daha yüksek sportmenlik davranışı gösterdiği görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Ahlaktan uzaklaşma, boks, sportmenlik***The effect of moral disengagement in sports on sportsmanship behavior in boxers*****Abstract**

*The aim of this study is to investigate the effects of distancing from morality in sport on the sporting behavior of boxers with regard to some socio-demographic characteristics. A relational survey model with descriptive properties was used for the study. The study sample consisted of 263 individuals randomly selected from active boxers. The Moral Distancing in Sport Scale and the Sporting Behavior Scale were used as data collection instruments. The study used the t-test to determine if scores differed by gender, scale total, and national athlete status, and the one-factorial analysis of variance and Tukey multiple comparison test were used to determine if they differed by income level, education level, and age of the athlete. The magnitude and direction of the relationship between participants' age, level of moral disengagement in sport, and sport behavior were determined using the Pearson correlation coefficient, and the equation of the relationship was determined by regression analysis. It was found that male boxers distanced themselves more from morality than female boxers and that female boxers exhibited more athletic behavior. However, it was found that middle-income athletes exhibited more athletic behavior than high-income athletes. It was also found that boxers aged 1-3 years exhibited more athletic behavior than athletes aged 10 years and older.*

**Keywords:** Immorality, boxing, sportsmanship**Sorumlu Yazar/ Corresponded Author:** Muhammet KUSAN, E-posta/ e-mail: [muhammetkusan0055@gmail.com](mailto:muhammetkusan0055@gmail.com)

## GİRİŞ

Ahlak terimi, karakter, moral, huy ve mizaç gibi anlamları içermektedir. Bu kavramların insan fıtratıyla ilişkilendirildiği ve insanların tutumlarını şekillendirdiği gözlemlenmiştir (Hançerlioğlu, 2010). Ahlak, terbiye edilebilen davranış biçimleri veya rehberler olarak tanımlanmaktadır (Ural, 1998). İnsanın varoluşundan itibaren belirli bir yapıya göre yönlendirdiği ve toplumsal olarak sergilenen iyi ve kötü davranışlara şekil verdiği görülmektedir (Staub, 1978). Toplumda kabul gören tutumların bireyler tarafından içselleştirilmesi, ahlak kavramının temel hedeflerinden biridir (Yapan, 1992). Spor ise ahlaki erdemlilik ve dostluk kavramlarını geliştiren, fair play kavramını teşvik eden sosyal bir olgudur (Özlu ve ark., 2020). Bu durum, sporun kendine özgü kuralları ve ilişkileri aracılığıyla daha net bir şekilde anlaşılabilir. Spor müsabakalarında, belirlenen kurallara uyum sağlamak bir zorunluluktur ve bu kurallara uymayanlar cezalandırılır. Benzer şekilde, ahlak da belirlenmiş kurallara uymayı gerektirir ve bu kurallara uymayanlar toplum tarafından çoğunlukla dışlanır veya eleştirilir. Evrensel ahlaki prensipleri benimseyerek, spor müsabakalarında sergilenen tutumlar spor ahlakı olarak adlandırılır (Kleiber & Roberts, 1981). Bu ahlak anlayışı, sevgi, saygı ve etik değerlere dayanarak sportif etkinliklere katılımı teşvik eder. Sporcuların birbirlerine ve rakiplerine karşı saygılı olmaları, sahada ve saha dışında centilmenlik göstermeleri ve sporun ruhuna uygun davranışlar sergilemeleri beklenir. Bu şekilde, sporun sadece fiziksel bir rekabet olmaktan öteye geçerek, toplumsal bir değer ve örnek olma rolü üstlenmesi sağlanır. Sportmenlik, spor etkinliklerine katılımı ahlaki ve etik davranışlarla yönlendiren bir kavram olarak tanımlanır (Stewart, 2014). Bu tanıma göre, sporcuların yarışma sırasında ve sonrasında etik prensiplere bağlı kalması ve ahlaki değerleri yansıtması beklenir. Ancak, sportmenlik kavramı sadece sporcuların bireysel tercihlerinden ibaret değildir; aynı zamanda sporun toplumsal ve kültürel bağlamıyla da ilişkilidir. Bireylerin sportmenlik davranışları, kişisel benliklerinin yanı sıra yaşadıkları çevre ve kültür özellikleri tarafından da etkilenir. Örneğin, bazı kültürlerde rekabetin aşırı vurgulanması veya kazanma hırslının her şeyin önüne geçmesi, sportmenliğin gölgesinde kalan davranış biçimleri ortaya çıkarabilir. Ancak, genel olarak kabul gören standartlar ve toplumsal normlar, sporcuların sportmenlik ilkesine bağlı kalmalarını teşvik eder. Sportmenlik dışı davranışlar, sporun etik ve ahlaki değerlerine zarar veren eylemleri ifade eder. Bunlar arasında hak yeme, hile yapma, spor kurallarına uymama ve rakibin kasıtlı olarak sakatlanmasına neden olma gibi eylemler yer alır (Bozdemir, 2017). Özellikle bireysel sporlarda, kazanma arzusu her ne pahasına olursa olsun mücadele etme anlayışı, sportmenlik ilkesine tamamen aykırıdır (Yıldıran, 2005). Bu tür

davranışlar, sporun temel değerlerini sarsarak sporun toplumsal fonksiyonunu zayıflatır ve sporun pozitif etkilerini azaltır. Sporcuların her zaman için ahlaki değerlere bağlı kaldığını veya bu değerlerden tamamen uzaklaştığını söylemek mümkün değildir.

Dövüş sporları, fiziksel temasın yoğun olduğu ve rekabetin sıklıkla sınırların zorlandığı alanlardır. Bu sporların uygulanması, bazı durumlarda ahlaki değerlerin geri plana atılmasına neden olabilir. Özellikle maç esnasında veya antrenman sırasında, kazanma hırısı ve üstünlük mücadelesi, sporcuların ahlaki prensiplerden uzaklaşmalarına yol açabilir. Dolayısıyla bu çalışma ile bir dövüş sporu olan boksörlerde sporda ahlaktan uzaklaşmanın sportmenlik davranışına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

## **YÖNTEM**

### **Araştırma modeli**

Araştırmada, sıklıkla belirli bir konu veya toplum hakkında mevcut durumu anlamak için kullanılan ilişkisel tarama araştırma modeli tercih edilmiştir. Tarama modelleri, daha derinlemesine bir araştırma başlatmadan önce konuyla ilgili genel bir anlayış elde etmek için kullanılabilirler (Karasar, 1999).

### **Evren-örneklem (çalışma grubu)**

Araştırmanın evrenini boks sporcuları, örneklemine ise bu sporcular içerisinde tesadüfi rastgele örneklem yöntemi ile seçilmiş 263 boksör oluşturmaktadır.

### **Veri toplama araçları**

Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ile Kavussanu (2008) tarafından geliştirilen Gürpınar (2015) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği ve Gümüş ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilen sportmenlik davranış ölçeği kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda, araştırmaya katılan sporcuların cinsiyet, milli sporcu olma durumu, gelir düzeyi, eğitim durumu, yaşı ve sporcu yaşını içeren sorular yer almaktadır.

Kavussanu (2008) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye Gürpınar (2015) tarafından uyarlanan sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği, sporcuların ahlaki değerlerden sapma eğilimlerini değerlendirmek için tasarlanmıştır. Bu ölçek, sporcuların ahlaktan uzaklaşma mekanizmalarını ölçmek amacıyla kullanılır. Ölçek, 7'li Likert tipinde puanlanan bir yapıya sahiptir, yani Hiç Katılmıyorum (1) ile Tamamen Katılıyorum (7) arasında derecelendirilir. Ölçek, 8 maddeden oluşur ve tek faktörlü bir yapıdadır. Sporda ahlaktan uzaklaşma tutumlarını ölçmeye yönelik maddelerin tamamı olumsuz ifadeler içerir. Yüksek puanlar, sporcuların ahlaktan daha fazla uzaklaştığına işaret eder.

Gümüş ve arkadaşlarının (2020) geliştirdiği sportmenlik davranışı ölçeği, sportmenlik kavramını değerlendirmek için kullanılan bir araçtır ve toplamda 27 madde ve 5 alt boyuttan oluşur. Bu ölçeğin puan aralığı 27 ile 135 arasında değişir ve yüksek puanlar, yüksek sportmenlik davranışını yansıtır. Ölçek, katılımcıların derecelendirmesini yapabilmeleri için Kesinlikle Katılmıyorum (1) ile Kesinlikle Katılıyorum (5) arasında 5’li Likert yapıya sahiptir. Bu ölçek, sportmenlik davranışını farklı alt boyutlarda ölçerek katılımcıların tutumlarını değerlendirir ve spor alanında ne derece sportmenlik sergilediklerini belirler.

#### **Verilerin toplanması/işlem yolu**

Araştırma grubunu oluşturan boksörlere anket soruları uygulanmadan önce araştırma amacı açıklanmıştır. Araştırma anketleri Ocak-Mart 2023 tarihleri arasında gönüllü katılım esas alınarak uygulanmıştır.

#### **Verilerin analizi**

Araştırmada boksörlerde sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan ölçek maddelerine verilen cevapların iç tutarlılığına ilişkin güvenilirlik katsayıları Tablo 1’de verilmiştir.

**Tablo 1. Katılımcıların ölçek maddelerine verdikleri cevaplara ait iç tutarlılık katsayıları**

<b>Ölçek</b>	<b>İç Tutarlılık Katsayısı</b>	<b>Değerlendirme</b>
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	0,703	Orta Seviyede Güvenilir
Sportmenlik Davranışı Ölçeği	0,915	Yüksek Seviyede Güvenilir
<i>Kurallar</i>	0,829	Yüksek Seviyede Güvenilir
<i>Kasti Davranışlar</i>	0,658	Orta Seviyede Güvenilir
<i>Rakip</i>	0,649	Orta Seviyede Güvenilir
<i>Oyuna Bakış</i>	0,618	Orta Seviyede Güvenilir
<i>Sportmen Davranış</i>	0,851	Yüksek Seviyede Güvenilir

Verilerin istatistiksel değerlendirmesinde, ilk olarak normallik varsayımı Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri kullanılarak incelenmiştir ( $p>0,05$ ). Bu testler, verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek için yapılmıştır. Çalışmada, ölçek toplam puanlarının cinsiyet ve milli sporcu olma durumuna göre farklılık gösterip göstermediği, Student t testi kullanılarak incelenmiştir. Gelir düzeyi, eğitim durumu ve sporcu yaşına göre farklılık gösterip göstermediği ise Tek Yönlü Varyans Analizi ve Tukey çoklu karşılaştırma testiyle belirlenmiştir. Tek yönlü varyans analizi, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için kullanılmıştır. Tukey çoklu karşılaştırma testi ise gruplar arasındaki farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için kullanılmıştır. Katılımcıların yaşı, sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyleri ve sportmenlik

davranışları arasındaki ilişkinin derecesi ve yönü Pearson korelasyon katsayısı ile ilişkinin denklemini ise regresyon analizi ile belirlenmiştir.

## BULGULAR

**Tablo 2. Boksörlerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları**

Cinsiyet	n	%
Kadın	119	45,2
Erkek	144	54,8
Eğitim Durumu	n	%
Lise ve altı	107	40,7
Üniversite ve üstü	156	59,3
Milli Sporcu	n	%
Evet	62	23,6
Hayır	201	76,4
Gelir Düzeyi	n	%
(Gelir<Gider) Düşük	37	14,1
(Gelir=Gider) Orta	190	72,2
(Gelir>Gider) Yüksek	36	13,7
Sporcu Yaşı	n	%
1-3	22	8,4
4-5	20	7,6
6-9	37	14,1
10 ve üstü	184	70,0
Toplam	263	100,0

Araştırmaya katılan boksörlerin %45,2'si kadın, %23,6'sı milli sporcu, %55,5'i üniversite mezunu, %14,1'i düşük gelire sahip olduğunu ve %70,0'i ise 10 yıl ve üzeri boks sporu yaptığını beyan etmiştir (Tablo 2).

**Tablo 3. Cinsiyete göre boksörlerde sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı**

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	Ort.	SS	p
Sporda Ahlakdan Uzaklaşma Ölçeği	Kadın	119	20,71	6,37	0,023
	Erkek	144	22,72	7,91	
Sportmenlik Davranışı Ölçeği	Kadın	119	124,35	20,40	0,032
	Erkek	144	118,63	22,33	
<i>Kurallar</i>	Kadın	119	29,24	5,46	0,048
	Erkek	144	27,84	6,00	
<i>Kasti Davranışlar</i>	Kadın	119	21,92	4,64	0,002
	Erkek	144	19,94	5,37	
<i>Rakip</i>	Kadın	119	13,44	3,40	0,440
	Erkek	144	13,11	3,40	
<i>Oyuna Bakış</i>	Kadın	119	16,60	4,01	0,989
	Erkek	144	16,60	4,54	
<i>Sportmen Davranış</i>	Kadın	119	43,16	7,96	0,044
	Erkek	144	41,13	8,21	

Araştırmada, cinsiyete göre boksörlerin sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı (Rakip ve Oyuna bakış alt boyutu hariç) ölçeğine ait görüşleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ( $P<0,05$ ). Bulgular, erkek boksörlerin kadın boksörlere göre daha çok

ahlaktan ayrıldıklarını ve kadın boksörlerin erkek boksörlere göre daha sportmen davranış sergilediklerini göstermektedir (Tablo 3).

**Tablo 4. Millilik durumuna göre boksörlerde sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı**

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Millilik	n	Ort.	SS	P
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	Evet	62	22,35	7,30	0,503
	Hayır	201	21,64	7,32	
Sportmenlik Davranışı Ölçeği	Evet	62	119,95	22,54	0,598
	Hayır	201	121,61	21,38	
<i>Kurallar</i>	Evet	62	28,16	5,91	0,626
	Hayır	201	28,57	5,77	
<i>Kasti Davranışlar</i>	Evet	62	21,35	5,30	0,364
	Hayır	201	20,68	5,09	
<i>Rakip</i>	Evet	62	12,92	3,09	0,370
	Hayır	201	13,36	3,49	
<i>Oyuna Bakış</i>	Evet	62	16,40	4,26	0,680
	Hayır	201	16,66	4,32	
<i>Sportmen Davranış</i>	Evet	62	41,11	8,51	0,301
	Hayır	201	42,34	8,03	

Araştırmada, millilik durumuna göre boksörlerin sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir (Tablo 4).

**Tablo 5. Eğitim durumuna göre boksörlerde sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı**

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	n	Ort.	SS	P
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	Lise ve altı	107	23,07	6,75	0,057
	Üniversite ve üstü	156	21,04	7,57	
Sportmenlik Davranışı Ölçeği	Lise ve altı	107	121,95	19,98	0,650
	Üniversite ve üstü	156	120,72	22,74	
<i>Kurallar</i>	Lise ve altı	107	28,99	5,12	0,233
	Üniversite ve üstü	156	28,12	6,20	
<i>Kasti Davranışlar</i>	Lise ve altı	107	21,31	4,93	0,218
	Üniversite ve üstü	156	20,51	5,26	
<i>Rakip</i>	Lise ve altı	107	13,30	3,54	0,873
	Üniversite ve üstü	156	13,23	3,31	
<i>Oyuna Bakış</i>	Lise ve altı	107	15,94	4,34	0,060
	Üniversite ve üstü	156	16,75	4,23	
<i>Sportmen Davranış</i>	Lise ve altı	107	42,41	7,47	0,552
	Üniversite ve üstü	156	41,80	8,59	

Araştırmada, eğitim durumuna göre boksörlerin sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir (Tablo 5).

**Tablo 6. Hissedilen gelir durumuna göre boksörlerde sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı**

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Gelir Durumu	n	Ort.	SS	P
Sporda Ahlakdan Uzaklaşma Ölçeği	(Gelir<Gider) Düşük	37	21,68	7,42	0,831
	(Gelir=Gider) Orta	190	21,71	7,17	
	(Gelir>Gider) Yüksek	36	22,50	8,07	
Sportmenlik Davranışı Ölçeği	(Gelir<Gider) Düşük	37	118,95ab	18,07	0,047
	(Gelir=Gider) Orta	190	123,08a	22,52	
	(Gelir>Gider) Yüksek	36	113,75b	18,57	
Kurallar	(Gelir<Gider) Düşük	37	28,86	5,34	0,122
	(Gelir=Gider) Orta	190	28,75	5,89	
	(Gelir>Gider) Yüksek	36	26,64	5,53	
Kasti Davranışlar	(Gelir<Gider) Düşük	37	20,41	4,74	0,184
	(Gelir=Gider) Orta	190	21,17	5,22	
	(Gelir>Gider) Yüksek	36	19,53	4,98	
Rakip	(Gelir<Gider) Düşük	37	13,22	3,01	0,393
	(Gelir=Gider) Orta	190	13,40	3,54	
	(Gelir>Gider) Yüksek	36	12,56	3,00	
Oyuna Bakış	(Gelir<Gider) Düşük	37	16,32	4,52	0,302
	(Gelir=Gider) Orta	190	16,83	4,25	
	(Gelir>Gider) Yüksek	36	15,67	4,34	
Sportmen Davranış	(Gelir<Gider) Düşük	37	40,14ab	7,25	0,016
	(Gelir=Gider) Orta	190	42,93a	8,29	
	(Gelir>Gider) Yüksek	36	39,36b	7,45	

Araştırmada, gelir durumuna göre boksörlerin sporda ahlaktan uzaklaşma toplam puanları (P=0,831) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık belirlenmezken, sportmenlik davranışı toplam puan ve sportmen davranış alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Orta gelire sahip katılımcıların yüksek gelire sahip katılımcılara göre daha yüksek sportmenlik davranışı gösterdiği belirlenmiştir (Tablo 6).

**Tablo 7. Sporcu yaş dağılımına göre boksörlerde sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı**

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Sporcu Yaşı	n	Ort.	SS	P
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	1-3	22	22,59	7,73	0,814
	4-5	20	20,45	7,47	
	6-9	37	21,81	7,40	
	10 ve üstü	184	21,86	7,27	
Sportmenlik Davranışı Ölçeği	1-3	22	130,00a	16,04	0,012
	4-5	20	119,65ab	17,20	
	6-9	37	128,95ab	21,99	
	10 ve üstü	184	118,79b	22,06	
Kurallar	1-3	22	30,50	5,65	0,058
	4-5	20	28,30	5,83	
	6-9	37	30,14	5,53	
	10 ve üstü	184	27,92	5,78	
Kasti Davranışlar	1-3	22	20,95	4,42	0,370
	4-5	20	19,50	4,49	
	6-9	37	21,95	5,25	
	10 ve üstü	184	20,74	5,25	
Rakip	1-3	22	14,32	3,54	0,105
	4-5	20	13,05	2,78	
	6-9	37	14,16	3,25	
	10 ve üstü	184	12,97	3,44	
Oyuna Bakış	1-3	22	18,73a	2,73	0,008
	4-5	20	16,35ab	4,36	
	6-9	37	17,97ab	4,97	
	10 ve üstü	184	16,10b	4,19	
Sportmen Davranış	1-3	22	45,50a	6,77	0,012
	4-5	20	42,45ab	6,92	
	6-9	37	44,73ab	8,19	
	10 ve üstü	184	41,05b	8,22	

Araştırmada, sporcu yaş dağılımına göre boksörlerin sporda ahlaktan uzaklaşma toplam puanları (P=0,814) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık belirlenmezken, sportmenlik davranışı toplam puan ile oyuna bakış ve sportmen davranış alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Sporcu yaşı 1-3 yıl olan boksörlerin sporcu yaşı 10 ve üzeri olan boksörlere göre daha yüksek sportmenlik davranışı gösterdiği belirlenmiştir (Tablo 7).

**Tablo 8. Boksörlerin yaş, sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı arasındaki ilişki**

		SAU	SDÖ	Kurallar	Kasti Davranış	Rakip	Oyuna Bakış	Sportmen Davranışlar
Yas	r	-0,166	-0,019	-0,065	-0,056	0,027	0,085	-0,026
	p	0,007	0,756	0,296	0,364	0,669	0,170	0,679
SAU	r		-0,462	-0,339	-0,488	-0,320	-0,310	-0,304
	p		<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001

SAU: Sporda ahlaktan uzaklaşma; SDÖ: Sportmen davranış ölçeği.



Araştırmaya katılan boksörlerin yaşı ile sportmenlik davranış durumlarına ilişkin görüşleri arasında herhangi bir anlamlı ilişki belirlenemezken sporda ahlaktan uzaklaşma toplam puan ( $r=-0,462$ ;  $p= <0,001$ ) ve alt boyut toplam puanları arasında negatif orta düzey anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Sporda ahlaktan uzaklaşma arttıkça sportmenlik davranışının azaldığı görülmüştür (Tablo 8).

**Tablo 9.** Katılımcıların Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Durumlarının Sportmenlik Davranışına Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Std. Hata	R <sup>2</sup>	t	P
Sabit	147,815	3,901	0,213	37,895	<0,001
Ahlaktan Uzaklaşma	-1,262	0,175		-7,219	<0,001

Yapılan regresyon analizi sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı ölçeği arasında anlamlı bir regresyon modeli vermiştir. Sporda ahlaktan uzaklaşmada meydana gelen değişim, sportmenlik davranışı durumundaki değişimin %21,3'sini ( $R^2 = 0,213$ ) açıklamaktadır. Yapılan araştırmada boksörlerin ahlaktan uzaklaşma puanlarındaki 1 birimlik artış sportmenlik davranış puanında 1,262 puanlık bir azalışa neden olacaktır.

## TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye genelinde 2023 yılı içerisinde aktif olarak boks sporu yapan sporcularda, sporda ahlaktan uzaklaşmanın sportmenlik davranışına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada millilik durumu ve eğitim durumu bakımından boks sporcularında sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı düzeyleri arasında istatistiki olarak anlamlı fark görülmezken, cinsiyet, gelir düzeyi ve sporcu yaşına göre anlamlı farklılık görülmüştür.

Erkek boksörlerin kadın boksörlere göre daha çok ahlaktan uzaklaştıkları ve kadın boksörlerin erkek boksörlere göre daha sportmen davranış sergiledikleri görülmüştür. Geleneksel olarak, erkeklerin daha rekabetçi ve agresif olmaları beklenirken, kadınlara daha nazik ve düşünceli davranışları öğütlenir. Bu toplumsal beklentiler, erkek boksörlerin daha agresif ve ahlaktan uzak davranışlar sergilemelerine yol açabilirken, kadın boksörlerin daha sportmen tutumlara sahip olmasının nedeni olabilir. Akoğlu ve arkadaşları (2019) uluslararası şampiyonalara katılan sporcular üzerinde yaptıkları çalışmada kadın ve erkek sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulamamaları da erkek sporcuların kadınlara göre daha yüksek puanlara sahip olduğunu belirtmişlerdir. Tsai, ve Fung (2005) ile Coulomb-Cabagno ve Rasclé (2006) erkeklerin kadınlara göre daha saldırgan olduğunu ve kadınların sportmenliği erkeklere göre daha çok önemseydiğini bildirmişlerdir. Tel ve arkadaşları (2017) spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sportmenlik davranışlarına ilişkin görüşlerini

inceledikleri araştırmalarında, öğrencilerin cinsiyete göre sportmenlik davranışlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit etmemiş olmalarına rağmen, kadın öğrencilerin sportmenlik puanlarının erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yine diğer bir çalışmada Gürpınar ve Kurşun (2013) sporcu kadınların erkeklere göre sportmenlik puanlarının daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Sülün ve arkadaşları (2021) sportmenlik yönelimlerinin cinsiyet değişkenine göre kadınların lehine daha yüksek çıktığı ancak bu düzeyin anlamlı düzeyde olmadığını belirtmiştir. Durmaz ve arkadaşları (2019) yaptıkları çalışmada cinsiyete göre öğrenci sporcuların ahlaktan uzaklaşma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulmadıklarını beyan etmişlerdir. Genel itibarıyla kadınların daha yüksek sportmenlik puanlarına sahip olması literatür sonuçları ile desteklenmektedir.

Araştırmada orta gelire sahip katılımcıların yüksek gelire sahip katılımcılara göre daha yüksek sportmenlik davranışı gösterdiği belirlenmiştir. Yüksek gelir grubundaki sporcuların daha fazla kaynağa ve imkâna sahip olmaları, bazı durumlarda aşırı rekabetçi ve bencil davranışlara başvurmalarına neden olabilir. Bu sporcular, kazanma hırsının getirdiği baskı altında daha az sportmenlik tutumlara sahip olabilirler. Akoğlu ve arkadaşları (2019) gelir düzeyine göre sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışının farklılaşmadığını bildirmiştir. Bu bulgu, sporcuların gelir seviyelerinin, sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışları üzerinde belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir. Kaya ve arkadaşları (2023) yaptıkları araştırmada, gelir düzeylerine göre sporda ahlaktan uzaklaşma ve duygu durumları açısından anlamlı bir farklılık bulamadıklarını belirtmişlerdir. Ancak, 10.001 TL ve üzerinde gelire sahip olanların, alt gelir düzeylerine göre daha az sporda ahlaktan uzaklaştığı sonucuna varmışlardır. Bu bulgu, daha yüksek gelir düzeyine sahip sporcuların genel olarak ahlaki değerlere daha bağlı olabileceğini düşündürmektedir.

Araştırmada sporcu yaşı 1-3 yıl olan boksörlerin sporcu yaşı 10 ve üzeri olan boksörlere göre daha yüksek sportmenlik davranışı gösterdiği belirlenmiştir. Daha genç sporcular rekabetin ve kazanma hırsının getirdiği baskıdan etkilenmemiş olabilirler. Ayrıca daha az deneyime sahip olmaları nedeniyle, kendilerini kanıtlama konusunda daha düşük seviyede rekabetçi olabilirler bu durum sporcuların daha fazla sportmenlik odaklı davranışı sergilemesini sağlayabilir. Elde edilen sonuçlarla benzerlik gösteren bir çalışmada Gürpınar (2014) 4 yıldan az spor yapanların hileyi benimsemek ve yarışma severlik davranışları daha olumlu olduğunu beyan etmiştir. Kangalgil ve arkadaşları (2023) yaptıkları çalışmada 3 yıldan az ve 6 yıldan daha az zamandır spor yapanların ahlaki karar alma tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna

varmıştır. Özşarı ve arkadaşlarının (2018) yaptıkları araştırmada, sporda ahlaktan uzaklaşma ile spor yapma yılı arasında anlamlı bir fark bulamadıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmalarında, kadın basketbolcuların sporculuk tecrübesinin artmasıyla birlikte kurallara, yönetim kurallarına ve rakibe saygı düzeylerinde azalma gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Bu bulgulara dayanarak, sporculuk tecrübesi az olan kadınların sportmenlik eğilimlerinin, tecrübesi daha fazla olanlara kıyasla daha olumlu bir seviyede olduğu sonucuna varmışlardır. Literatür sonuçları çalışma bulgularını desteklemektedir.

Araştırmada, millilik durumuna göre boksörlerin sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Öztürk (2018) yaptığı araştırmada milli olmayan sporcuların daha çok ahlaktan uzaklaştığı sonucuna varmıştır. İki çalışma arasında meydana gelen farkın nedeni olarak pandemi süreci ve bu süreçte gerçekleşmesi gereken organizasyonların eksikliği ile milli sporcuların kendilerini gerçekleştirme noktalarının azalması ve iki grup arasında bir ayırım noktasının kalmaması gösterilebilir.

Araştırmada, eğitim durumuna göre boksörlerin sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışı toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Öztürk (2018) yaptığı çalışmada eğitim seviyesi arttıkça sporcuların daha olumlu davranışlar teşhir ettiği sonucuna varmıştır. Kağan ve Yazıcıoğlu (2021) yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin ahlaki uzaklaşma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varmıştır. Turan (2021) tarafından yapılan araştırmada, kick boks sporcularının eğitim düzeylerine göre sportmenlik yönelim alt boyutlarından olan kurallara ve yönetime saygı ile sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında farklılaşma olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada, farklılığın katılımcıların lisansüstü eğitime sahip olanların lehine olduğu ifade edilmiştir. Bu bulgu, sporcuların eğitim seviyelerinin sportmenlik davranışları üzerindeki etkisini vurgulamakta olup, daha yüksek eğitim düzeyine sahip sporcuların belirli sportmenlik özelliklerinde daha olumlu eğilimler sergileyebileceğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan boksörlerin sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyi arttıkça sportmenlik davranışının azaldığı görülmüştür. Sporda ahlaki değerlerden sapma eğilimi arttıkça, sporcuların sportmenlik davranışlarını sergileme konusunda daha az eğilim gösterdiklerini işaret etmektedir. Sporcularda ahlaktan uzaklaşma düzeyinin yükselmesi, genellikle rekabetin artması, haksız avantaj elde etme çabaları veya rakibe karşı agresif tutumlar gibi etmenlerle ilişkilendirilebilir. Bu durum, sporda ahlaki değerlerin ve sportmenlik davranışlarının birbiriyle

yakından ilişkili olduğunu ve sporda etik değerlere bağlı kalmak ile sportmenlik arasında güçlü bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçları, sporda ahlaki değerlerin korunması ve sportmenlik davranışlarının teşvik edilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak millilik durumu ve eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık belirlenememiş olmakla birlikte, cinsiyet, gelir düzeyi ve sporcu yaşı gibi faktörlerin sportmenlik davranışını etkilediği görülmüştür. Erkek boksörlerin kadın boksörlere göre daha çok ahlaktan uzaklaştığı ve kadın boksörlerin daha sportmen davranışlar sergilediği belirlenmiştir. Bununla birlikte, orta gelire sahip sporcuların yüksek gelire sahip sporculardan daha yüksek sportmenlik davranışı sergilediği tespit edilmiştir. Ayrıca, sporcu yaşı 1-3 yıl olan boksörlerin sporcu yaşı 10 ve üzeri olanlara göre daha yüksek sportmenlik davranışı gösterdiği görülmüştür.

### **Öneriler**

Sporcular arasındaki cinsiyet farklılıklarını anlamak ve sportmenlik değerlerini teşvik etmek için cinsiyet duyarlı eğitim programları geliştirilerek erkek sporculara ahlak ve sportmenlik konusunda bilinçlendirmeler yapılmalıdır.

Sporculuk deneyimi arttıkça sportmenlik davranışlarının olumsuz yönde etkilendiği göz önünde bulundurularak, sporcu yaşı yüksek olan sporculara sportmenlik değerlerini yitirmemeleri için farkındalıkların antrenörler tarafından hissettirilmesi önem arz etmektedir.

Spor organizasyonları, sporcuların ahlaki değerlerini ve sportmenlik davranışlarını geliştirmelerine yardımcı olacak çeşitli etkinlikler ve seminerler düzenleyebilirler.

Sporculara, ahlaki değerlerin önemi ve sportmenlik davranışlarının gerekliliği konusunda eğitim programları düzenlenmelidir. Bu programlar, sporcuların ahlaki farkındalıklarını artırmaya ve etik değerlere bağlı kalmalarını teşvik etmeye yönelik olmalıdır.

Sporcuların, sportmenlik konusunda rol model alabilecekleri başarılı sporcular veya antrenörlerle etkileşimde bulunmaları sağlanmalıdır. Bu, sporcuların olumlu davranışları benimsemelerini ve ahlaki değerlere uygun hareket etmelerini teşvik edebilir.

Sporda ahlaktan uzaklaşma davranışlarının önlenmesi için etkili ceza ve ödüllendirme sistemleri uygulanmalıdır. Sportmenlik davranışlarını sergileyen sporcular ödüllendirilmeli, ahlaki ihlallerde bulunanlar ise cezalandırılmalıdır.

## KAYNAKLAR

- Akoğlu, H., Ayyıldız, E., & Sunay, H. (2019). Uluslararası spor organizasyonlarına katılan sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2).
- Bozdemir, O. (2017). *Basketbol oynayan farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerin spor ortamındaki empati becerileri ile fair play davranışları arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü] Ankara Türkiye.
- Coulomb-Cabagno, G., & Rasclé, O. (2006). Team sports players' observed aggression as a function of gender competitive level and sport type. *Journal of Applied Social Psychology*, 36 (8), 1980-2000.
- Durmaz, M., Şener, O. A., & İmamoğlu, O. (2019). Spor fakültesi öğrencilerinde ahlaktan uzaklaşma eğilimleri. *Onur Kurulu*, 638.
- Gümüş, H., Saraçlı, S., Yagmur, R., Isik, O., & Ersoz, Y. (2020). The investigation of sportsmanship behaviors of university students. *Revista de Psicología del Deporte -Journal of Sport Psychology*, 29(1), 13–20.
- Gürpınar, B. (2015). Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği kısa formunun Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 13(1), 57-64.
- Gürpınar, B., & Kurşun, S. (2013). Basketbolcuların ve futbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Mediterranean Journal of Humanities*. 3(1), 171-176.
- Gürpınar, B. (2014). Attitudes to moral decision making of the student athletes in secondary and high school level according to sport variables. *Eğitim ve Bilim-Education and Science*, 39(176).
- Hançerlioğlu, O. (2010). *Felsefe sözlüğü*. Remzi Kitabevi.
- Kağan, M., & Yazıcıoğlu, M. (2011). Üniversite öğrencilerinde ahlaki uzaklaşma tutumunun çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 1-11.
- Kangalgil, M., Temel, A., Tefvik, E., & Tuğbay, İ. (2023). Altyapı sporcularının ahlaki karar alma ve ahlaktan uzaklaşma tutumlarının incelenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 11(29), 14-29.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Yayınevi.
- Kavussanu, M. (2008). Moral behaviour in sport: A critical review of the literature. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1(2), 124- 138.
- Kaya, D. G., Ayan, B. N., & Yücel, O. (2023). Amatör futbolcuların sporda ahlaktan uzaklaşma ile spor duygu durumlarının incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(3), 1139-1149.
- Kleiber, D. A., & Roberts, G. G. (1981). The effects of sport experience in the development of social character: An exploratory investigation. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 3(2), 114-122.
- Özsari, A., Demirel, H., Altın, M., Yalçın, Y. G., & Demir, H. (2018). Kadın basketbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 66-71.
- Öztürk, V. A. (2018). Vücut geliştirme ve bilek güreşi müsabık sporcularının sportif ahlaki yaklaşımları ile karakterlerinin incelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü] Antalya, Türkiye.
- Staub, N. C. (1978). Pulmonary edema due to increased microvascular permeability to fluid and protein. *Circulation Research*, 43(2), 143-151.

- Stewart, C.C. 2014. Sportsmanship, gamesmanship, and the implications for coach education. strategies. *A Journal for Physical and Sport Educators*, 27(3), 3-7. doi:10.1080/08924562.2014.938878.
- Sülün, F., Susuz, Y. E., Varol, Y. K., & Çolakoğlu, F. F. (2021). Judo antrenörlerinin sportmenlik yönelimleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(2), 285-300.
- Tel, M., Yaman, Ç., & Altun, M. (2017). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sportmenlik davranışları hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(Special Issue 2), 16- 26
- Tsai, E., & Fung, L. (2005). Sportspersonship in youth basketball and volleyball players. *Athletic insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 7 (2), 37-46.
- Turan, E. (2021). Kick boks sporcularının sporcu kimlikleri ile sportmenlik yönelimlerinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3)
- Ural, Ş. (1998). Epistemolojik açıdan değerler ve ahlak. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*
- Yapan, H. T. (1992). *Spor ahlaki-beden eğitimi dersinde ahlaki eğitim* [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi] İstanbul, Türkiye.
- Yıldiran, İ. (2005). Fair play eğitiminde beden eğitiminin rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1), 3-16.

<b>KATKI ORANI</b> <b>CONTRIBUTION RATE</b>	<b>AÇIKLAMA</b> <b>EXPLANATION</b>	<b>KATKIDA BULUNANLAR</b> <b>CONTRIBUTORS</b>
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Muhammet KUSAN
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Soner ÇANKAYA
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Sıla YILMAZ
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Muhammet KUSAN
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Muhammet KUSAN
<b>Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment</b>		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
<b>Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict</b>		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
<b>Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee</b>		
Bu araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 2023-326 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This research was conducted with the decision of Ondokuz Mayıs University Social Sciences and Humanities Ethics Committee numbered 2023-326</i>		



Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.